

Duurzame
elektriciteitsopwekking

Enorme legpuzzel

Windmolens en zonneparken op het land. Daarvan komen er in het komende decennium een hoop bij. In het Nederlandse klimaatakkoord is hier namelijk over afgesproken dat over tien jaar ten minste 35 TWh (terrawattuur) uit deze grootschalige duurzame elektriciteitsopwekking komt, ongeveer een kwart van het totale jaarlijkse energieverbruik in Nederland. Is dat een vloek of een zegen voor de sector?

Tekst: Ellis Langen | Fotografie: René Faas

Nederland heeft dertig energieregio's, die elk bekijken waar, hoe en hoeveel ze denken te kunnen bijdragen aan deze opgave voor 2030. Elke regio bekijkt ook welke warmtebronnen te gebruiken zijn om wijken en gebouwen van het aardgas af te halen, zoals met aardwarmte het geval is. In dit 'zoekplaatje' per regio, ofwel de Regionale Energiestrategie (RES), wordt gekeken waar ruimte is en hoeveel duurzame energie dit oplevert. Ook vindt de afweging plaats of grootschalige energieopwekking op die plaatsen maatschappelijk acceptabel en financieel haalbaar is. Iedere regio levert zo uiteindelijk een 'eigen RES' op.

Energieregio Noord-Holland-Noord hield laatst een bijeenkomst in Wognum, waar de agrariërs in West-Friesland hun ideeën en meningen konden laten horen. De zaal zat afgeladen vol. "We hadden op vijftig man gerekend", zo begon Harry Nederpelt, wethouder duurzaamheid bij de gemeente Medemblik. "maar jullie zijn met meer dan honderd. Zo komt het boerengeluid in ieder geval wel goed naar voren." Naar de bijeenkomst kwamen vooral veel veehouders, maar

ook glastuinders, bollenkwekers en broeiers waren er. Er werden drie extreme scenario's voorgelegd waar in West-Friesland de windmolens en zonnepanelen zouden kunnen komen. De scenario's waren: in het 'productielandschap', lokaal bij dorp- en stadsranden en rondom bedrijventerreinen én clustering van zonneparken en windmolens bij bestaande elektra-infrastructuur. "Niemand zal zich in deze extreme scenario's kunnen vinden, maar door dit als uitgangspunt te nemen wordt wel duidelijk waar de pijnpunten liggen en waar de grenzen", zo lichtte iemand van een adviesbureau toe. De geschetste scenario's gaven zeker voer voor discussie en natuurlijk vooral die van het 'productielandschap'. In dit laatste scenario wordt uitgegaan van windmolens op agrarisch landschap, vanwege een efficiënter ruimtebeslag waarbij toch land- en tuinbouw mogelijk blijft, maar ook door bestaande windturbines zo om te bouwen dat ze meer energie kunnen opwekken. Zonnepanelen zouden in dit scenario met name in het buitengebied op de grote daken komen, maar deels ook in zonnevelden in het experimentele landschap, dat ligt bij Medemblik en Andijk. Hierbij worden slimme combinaties gemaakt met bepaalde teelten, zoals tussen de fruitteelt in stroken en bij sommige gewassen panelen boven het gewas. Verder stapt de glastuinbouw over op geothermie en de gebouwde omgeving lift waar mogelijk mee met deze warmtetransitie. Het IJsselmeergebied wordt ontzien vanwege de Natura 2000-waarde. Met de drie extreme scenario's voor zich konden mensen zich uitspreken op welke plekken ze windmolens en zonnepanelen willen hebben, waar écht niet en waar 'misschien', eventueel met bepaalde voorwaarden.

'GOOI EERST DAKEN VOL'

De groep agrariërs in Wognum was het erover eens dat eerst alle daken maar 'moeten worden volgegooid' met zonnepanelen. De discussieleider gaf aan dat bij heel veel bijeenkomsten in het land deze optie de voorkeur heeft. Hiermee wordt het landschap niet aangetast én gaat geen landbouwgrond verloren. Ook Ton van Schie, portefeuillehouder Energie LTO Noord, regio West, vindt namens de belangenbehartiging deze optie een inkopper. Dat kunnen daken van (agrarische) bedrijven zijn of van woningen. Nu liggen op ongeveer een vierde van de agrarische daken zonnepanelen. "Het zou zonde zijn die potentie te laten liggen." Knelpunt in Noord-Holland is wel de te kleine capaciteit van het netwerk wat dan eerst moet worden opgelost. "Daarnaast is er het probleem dat agrariërs zelf de aansluiting naar het trafo-station moeten betalen. Dat kan oplopen tot soms wel 80.000 euro. De hoge kosten hiervoor nekken in veel gevallen de businesscase van zonnepanelen op daken." Van Schie vindt het niet reëel dat een agrariër zelf voor die aansluitkosten opdraait. "Nu worden er grote zonneparken op land aangelegd omdat zo'n kostbare aansluiting dan pas uitkan. Dit vinden we een kortetermijngedachte. Willen we die ontwikkeling van steeds meer grote zonnevelden als samenleving in het landschap wel?" Zonneparken op agrarische grond stuitte tijdens de avond in Wognum ook op veel weerstand. Van Schie geeft aan dat de belangenbehartiging alleen instemt met zonneparken op agrarisch land als het echt moet. Maar begin dan wel bij 'wachtlandschap', zo luidt de boodschap. Van Schie: "Dat is grond die de bestemming industrie of bedrijventerrein heeft, maar die voorlopig nog agrarisch wordt gebruikt omdat er geen beroep op die bestemming wordt gedaan. Leg daar

voor twintig jaar een zonnepark op met het bijbehorende netwerk dat later door het bedrijventerrein gebruikt kan worden." Ook vindt LTO dat de realisatie van zonneparken in sommige natuurgebieden moet kunnen, bijvoorbeeld in laagwaardige Natura 2000-gebieden.

VERSCHILLENDE BELANGEN

Wat windenergie betreft, gingen de handen op elkaar voor kleine windturbines op agrarische bedrijven. Die zouden met name worden ingezet voor het eigen gebruik en als ze meer leveren, kan de stroom het net op. De provincie keurt dit soort windmolens momenteel niet goed. Omdat deze windturbines niet genoeg zijn voor de opgave in deze RES-regio, pleiten de aanwezigen ook voor grote windturbines. Als dit in de buurt is van woningen moet dat wel een initiatief of coöperatie zijn van zowel burgers als agrarische grondeigenaren. Ook het plan om windmolens in een lijn op te stellen langs de N241 werd als een goede optie gezien. Opvallend was dat veel agrariërs voor windparken en zonneparken op water zijn, zoals in het IJsselmeer of Markermeer. Nico Karsten, broeier en energieleverancier daarover: "Windmolens daar plaatsen is gewoon het meest efficiënt; je hebt er de meeste ruimte en de meeste wind. En denk er ook even aan dat de bouw en het onderhoud van die molens een stuk duurzamer is dan op land. Gewoon een boot die rondvaart voor het onderhoud." Verder stelde hij de vraag waarom er wordt gefocust op zon en wind, want die zijn er niet altijd. Hij opperde het plan van Wubbo Ockels: een tweede 'natuurdijk' naast de Afsluitdijk wordt dan gebruikt voor duurzame energieopslag en -productie door met verschillende waterstanden energie op te wekken en energie te halen uit het verschil tussen zout en zoet water. Hiervan werd gezegd dat het wel een interessante en innovatieve techniek is, maar zeker nog niet haalbaar is voor 2030. Van Schie geeft aan dat de meningen over in hoeverre de opgave voor de duurzame opwek op agrarisch land moet komen, bij leden heel verschillend kan zijn. "Er zijn er die met boeren geld willen verdienen, anderen vinden op een andere manier geld verdienen aantrekkelijker. Toch blijft het standpunt van de belangenbehartiging om zo veel mogelijk agrarische grond in stand te houden." ♦

